

Innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish muammolari va yechimlar

Azizbek Utayev Toyir o'g'li

“TIQXMMI” Milliy tadqiqot universitetining
Qarshi irrigatsiya va agroteknologiyalar instituti

Annotatsiya. An'anaviy ta'lim texnologiyalari o'quvchilarga tugallangan shaklda uzatiladigan va assimilyatsiyani takrorlash uchun mo'ljallangan bilimlarni etkazish va harakat usullarini tavsiflashga qaratilgan. Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'qituvchini bunday harakatlar, uslublar va tashkil etish shakllaridan foydalanishga yo'naltiradi. Bunday texnologiyalarni ishlab chiqish va amalga oshirish yo'nalishlari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: An'anaviy ta'lim, ta'lim texnologiyalar, innovatsion ta'lim texnologiyalar.

Аннотация. Традиционные технологии обучения ориентированы на описание способов передачи знаний и действий, которые передаются учащимся в законченном виде и рассчитаны на тиражирование усвоения. Инновационные образовательные технологии ориентируют педагога на использование таких действий, методов и форм организации. Изучены направления развития и внедрения таких технологий.

Ключевые слова: Традиционное образование, образовательные технологии, инновационные образовательные технологии.

Abstract. Traditional learning technologies focus on describing ways of conveying knowledge and actions that are transmitted to students in a complete form and designed to replicate assimilation. Innovative educational technologies direct the teacher to use such actions, methods and forms of organization. The directions of development and implementation of such technologies are studied.

Key words: Traditional education, educational technology, innovative educational technologies.

Ta'lim tizimining hozirgi holati noan'anaviy ta'lim texnologiyalarining roli ortib borayotgani bilan tavsiflanadi. Talabalar tomonidan ularning yordami bilan bilimlarni o'zlashtirish an'anaviy texnologiyalarga qaraganda ancha tezdir. Ushbu texnologiyalar bilimlarni rivojlantirish, egallash va tarqatish xarakterini o'zgartiradi, o'rganilayotgan fanlarning mazmunini chuqurlashtirish va kengaytirish, uni tezda yangilash, samaraliroq o'qitish usullarini qo'llash, shuningdek, har bir kishi uchun ta'lim olish imkoniyatini sezilarli darajada kengaytirish imkonini beradi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuvga asoslangan uchinchi avlodning yangi davlat ta'lim standartlarini (FSSES HPE) joriy etish talabaning tobora faol ishtirok etishi asosida bir qator fanlarni, shu jumladan sotsiologiyani o'qitish uslublarida sezilarli o'zgarishlarni nazarda tutadi. Ta'lim jarayonining to'liq ishtirokchisi, uning katta mustaqilligi, aniq amaliy natijaga qaratilgan mashg'ulotlar.

"Ta'lim texnologiyasi" tushunchasi keng qo'llanilishiga qaramay, juda shartli. V.I.ning so'zlariga ko'ra. Zagvyazinskiy ta'lim jarayonida qo'llaniladigan texnologiyalarning turlarini "o'quv yoki pedagogik emas, balki o'qitish deb atash to'g'riroqdir va ishlab chiqarish sohasidan olingan atamaning o'zi, albatta, ta'limda shartli ravishda qo'llaniladi va ta'lim texnologiyasining o'zi ijtimoiy texnologiyaning bir turi sifatida ishlab chiqarish texnologiyasi kabi qiyin va oldindan belgilab qo'yilgan emas.

Texnologiya va metodologiyani farqlash muammosi hali ham juda munozarali. Ba'zi olimlar texnologiyani metodologiyani amalga oshirish shakli deb hisoblashadi, boshqalari texnologiya tushunchasi metodologiyadan kengroq deb hisoblashadi. Zagvyazinskiy texnologiya va metodologiya ilmiy huquqiy qoidalar tizimiga asoslanishi kerak, deb hisoblaydi (ya'ni, ular tizimga ega), ammo ideal texnologiya qat'iy belgilangan retseptlar tizimiga ega bo'lib, ular maqsadga erishish uchun kafolatlanadi (ya'ni, instrumentallik). Metodologiya nazariy qoidalarni amalga oshirish usullarining xilma-xilligini, o'zgaruvchanligini ta'minlaydi va shuning uchun maqsadga kafolatlangan erishishni anglatmaydi, ya'ni. hatto ideal texnika ham yuqori instrumentallikka ega emas.

Bizning fikrimizcha, ta'lim texnologiyasi - bu ishtirokchilar uchun qulay sharoitlarni ta'minlash va cheklovlarini hisobga olgan holda muayyan natijaga erishish uchun uni rejalashtirish, tashkil etish, yo'naltirish va tuzatish bo'yicha o'quv jarayoni sub'ektlarining birgalikdagi faoliyati tizimi.

Mavjud ta'lim texnologiyalarining keng doirasi ularni tasniflashni taklif qiladi. Garchi bugungi kunda ta'lim texnologiyalarining yagona, aniq belgilangan tasnifi mavjud bo'lmasada, bir qator tadqiqotchilarning e'tiborini ikkita texnologiya guruhi jalb qilmoqda: an'anaviy va innovatsion ta'lim texnologiyalari.

An'anaviy ta'lim texnologiyalari o'quvchilarga tugallangan shaklda uzatiladigan va assimilyatsiyani takrorlash uchun mo'ljallangan bilimlarni etkazish va harakat usullarini tavsiflashga qaratilgan. Ushbu ta'lim texnologiyalari guruhiga quyidagilar kiradi:

Tushuntirish va illyustrativ ta'lim texnologiyasi;

Texnologiya [muammoli o'rganish](#);

Dasturlashtirilgan ta'lim texnologiyasi;

Modulli ta'lim texnologiyasi;

Katta blokli o'rganish texnologiyasi;

Ma'ruza-seminar-test tizimi;

O'yinni o'rganish texnologiyasi va boshqalar.

Innovatsion ta'lim texnologiyalari o'qituvchini bunday harakatlar, uslublar va tashkil etish shakllaridan foydalanishga yo'naltiradi [o'quv faoliyati](#). Bunda asosiy e'tibor talabning majburiy bilim faoliyatiga va ijodiy muammolarni hal qilishda tizimli fikrlash va g'oyalarni shakllantirish qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan. M.M. Blagoveshchenskaya, V.F. Manuilov, I.V. Fedorov bunday texnologiyalarning uch turini aniqlaydi: radikal (o'quv jarayonini yoki uning katta qismini qayta qurish); birlashtirilgan (bir qancha ma'lum elementlar yoki texnologiyalarni yangi texnologiya yoki o'qitish uslubiga birlashtirish); o'zgartirish (o'qitish usuli yoki texnologiyasini sezilarli darajada o'zgartirmasdan takomillashtirish).

Bunday texnologiyalarni ishlab chiqish quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi: 1) reproduktiv ta'lim (individual ravishda belgilangan ta'lim, shaxsiylashtirilgan, shuningdek, "jamoat-individual" ta'lim); 2) tadqiqot o'rganish (o'quv jarayoni kognitiv-amaliy, amaliy ma'lumotlarni izlash sifatida quriladi); 3) tarbiyaviy munozara modellarini ishlab chiqish; 4) asosida o'qitishni tashkil etish [o'yin modellari](#) (o'quv jarayoniga simulyatsiya va modellashtirishni kiritish). Bizning fikrimizcha, oliy ta'lim sohasidagi innovatsiyalar kasbiy shaxsni shakllantirish maqsadlarini qayta yo'naltirishga qaratilgan (birinchi navbatda, ilmiy, texnik va ilmiy qobiliyatlarni rivojlantirish, [innovatsion faoliyat](#)), shuningdek, ta'lim jarayoni mazmunini yangilash (ta'lim berishda tavsifiylikni istisno qilish, mantiqiy va obrazli tafakkurni shakllantirishga e'tibor berish, tanlangan kasb bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish orqali o'qitishda amaliylikka e'tibor berish, o'z-o'zini o'rganish ustuvorligi).

Demak, oliy ta'limda innovatsion ta'lim texnologiyalari deganda ta'limda fanning zamonaviy yutuqlari va axborot texnologiyalaridan foydalanishga asoslangan usullar tushuniladi. Ular o'quvchilarni rivojlantirish orqali kadrlar tayyorlash sifatini oshirishga qaratilgan [ijodkorlik](#) va mustaqillik. Ular interaktiv ta'lim olish imkonini beradi; talabalarining o'rganilayotgan fanga qiziqishini oshirish; o'rganishni kundalik hayot amaliyotiga yaqinlashtirish (samarali muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish, tez o'zgaruvchan turmush sharoitlariga moslashish, psixologik stressga chidamlilikni oshirish, nizolarni hal qilish ko'nikmalarini o'rgatish va boshqalar); yangi sotsiologik bilimlarni olish usullarini o'rgatish.

Bu guruhga quyidagilar kiradi:

Talabalarga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari;

Guruh loyihasi ishining texnologiyasi;

Buyruq-modul ishlari texnologiyasi;

Axborot texnologiyalari;

Salomatlikni tejaydigan texnologiyalar va boshqalar.

Xulosalar

Xulosa qilib shuni ta'kidlaymizki, innovatsion ta'lim texnologiyalarini joriy etish nuqtai nazaridan o'qituvchilarning o'z motivatsiyasining yo'qligi, bizning fikrimizcha, o'zgartirishning eng qiyin omilidir. Vaqt yetishmasligi muammosini o'qituvchilarning sinf va darsdan tashqari yuklamalarini teng taqsimlash yo'li bilan hal qilish mumkin bo'lsa, o'qitishning innovatsion texnologiyalarini qo'llash bo'yicha

bilimlarning etishmasligi sotsiologiya fanini o'qitish metodikasi sohasidagi malakani oshirish orqali qoplanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Zagvyazinskiy V.I. O'rganish nazariyasi: zamonaviy talqin. - M.: Akademiya, 2001. - 192 b.
2. Manuilov V.F., Fedorov N.V., Blagoveshchenskaya M.M. Muhandislik ta'limida ilm-fanni talab qiladigan zamonaviy texnologiyalar // Rossiya Oliy texnika maktabidagi innovatsiyalar: Sat. maqolalar. - M., 2002. - Nashr. 2. - S. 11-20.
3. Asosiyni o'zlashtirishning rivojlanishi va natijalariga qo'yiladigan talablarni shakllantirish bo'yicha ko'rsatmalar [ta'lim dasturlari](#) Oliy kasbiy ta'limning federal davlat ta'lim standarti asosida amalga oshiriladi. - Belgorod: IPK NRU "BelSU", 2010. - 83 p.
4. Pedagogika va psixologiya. URL: <http://www.pedagogics-book.ru>